

досліджуваної теми; в) з'ясувати психологічний та змістовий аспекти диференціації ДП учнів основної школи; г) розпочати пошуковий етап експерименту.

У процесі пошукового експерименту було встановлено, що досвід роботи вчителів (гімназія № 290, ЗНЗ № 1, № 2 Путивльського р-ну Сумської обл., Технологічний багатoproфільний ліцей із загально-освітніми класами м. Хмельницького) заслуговує на високу оцінку.

Проведено психолого-діагностичну диференціацію етапів ДП: пропедевтичний (стадії ознайомчо-розвивальна (початкова школа), аналітично-діагностична (5–6 кл.), орієнтаційно-прогностична (7 кл.), рефлексивно-підготовча) (8 кл.) та етап безпосередньо ДП (8–9 кл.). Виокремлення етапів відбувалося на основі ретельного вивчення психічних, вікових, індивідуальних особливостей учнів, їхніх задатків, нахилів, інтересів і здібностей, з'ясовувалася мотивація вибору улюблених предметів, а згодом здійснювався вибір профілю навчання.

Встановлено, що процес самовизначення діагностується чотирирівневою структурою: цілі, прагнення, плани та бажання учня («хочу»), психічні можливості й здібності («можу»), наявні стійкі фізичні якості («маю»), вимоги суспільства до випускника («треба», «вимагають»).

З'ясовано також змістовий аспект диференціації ДП, зокрема концептуальні підходи до формування змісту освіти: фундаментальний і культурологічний (з урахування аксіологічного і мотиваційного аспектів). ДП не виключає також рівневої і змістової диференціації (зокрема курси за вибором).

Створено експериментальний шкільний центр з ДП (на базі гімназії № 290 м. Києва) для подальшого з'ясування змісту і завдань діяльності педагогів щодо надання педагогічної підтримки учнів основної школи, поліпшення роботи за темою дослідження.

На наступному, формувальному етапі експерименту, буде перевірено достовірність попередніх висновків з теми дослідження.

Роль умінь самоконтролю у формуванні загальнонавчальних компетентностей учнів

С. Е. Трубочева, канд. пед. наук

Формування умінь і навичок самоконтролю як прояву активності учня в навчальному процесі є однією з умов поліпшення якості навчання. Уміння самоконтролю за результатами навчання та їх самооцінка є одними з важливих загальнонавчальних умінь учнів

та складовою регуляторного блоку їхніх загальнонавчальних компетентностей. Регуляторний блок складається з умінь контролю — збору інформації про процес виконання намічених планів; умінь регулювання — корегування планів і процесів їх реалізації; умінь аналізу — вивчення й оцінки процесу та результатів виконання планів. В основі цих умінь лежать рефлексивні навчальні дії. Саме рефлексивна діяльність і дає змогу учню проконтролювати і оцінити свій початковий рівень знань та порівняти його з отриманим освітнім здобутком. Важливу роль в опануванні цієї діяльністю відіграє вклучення у навчальний процес завдань рефлексивного характеру, спрямованих на формування в учнів способів і прийомів здійснення самоперевірки.

Принцип освітньої рефлексії полягає у тому, що освітній процес супроводжується його рефлексивним усвідомленням суб'єктами навчання. Відповідно до рефлексивної методики навчальні завдання для самоперевірки мають відповідати наступним етапам: зупинка предметної діяльності; відновлення послідовності виконаних дій; вивчення складеної послідовності дій; формулювання результатів. Рефлексивна діяльність необхідна у навчанні для того, щоб учень і вчитель бачили схему організації освітньої діяльності, конструювали її у відповідності зі своїми цілями і програмами, усвідомлювали проблематику й інші результати. Відповідна система навчальних завдань рефлексивного характеру в структурі уроку має сприяти поступовому формуванню загальнонавчальних компетентностей учнів.

Теоретичні засади диференціації самостійної роботи учнів основної школи на навчальних заняттях

Р. І. Осадчук

Як засвідчив теоретичний аналіз, між навчальними, реальними знаннями, вміннями і навичками учнів існує складна взаємодія, що зумовлює використання у процесі створення груп саме інтегрованого показника, за яким ураховуються індивідуальні особливості в оволодінні навичкою самостійної роботи й реальні навчальні можливості особистості школяра (Ю. Бабанський, О. Бударний). Інтегрований показник передбачає врахування реальних навчальних можливостей учня, ставлення до навчання, темп навчальної роботи, якість навчання та пізнавальний характер. Інтерес до навчання, старанність і наполегливість становлять основу працездатності. На основі інтегрованого показника розподілено учнів за групами. У педа-